

Nr 33.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1916 kl. 1 e. m.

*Utlåtande, i anledning av militieombudsmannens framställning
angående avlöning för tjänstemän och vaktbetjäning vid
militieombudsmansexpeditionen m. m.*

Riksdagens militieombudsman har i sin till innevarande års riksdag avgivna ämbetsberättelse (sid. 102—110) gjort framställning angående avlöning för tjänstemän och vaktbetjäning vid militieombudsmansexpeditionen m. m.

Bankoutskottet, som fått militieombudsmannens ifrågavarande framställning till sig hänvisad, har ansett sig böra inhämta löneregleringskommitténs yttrande över densamma och har utskottet för sådant ändamål anhållit om utverkande av Kungl. Maj:ts befallning till bemälda kommitté att avgiva och till utskottet inkomma med dylikt yttrande.

I anledning härav har utskottet emottagit ett av löneregleringskommittén avgivet, den 4 nästlidna april dagtecknat utlåtande, däri kommittén till en början lämnat en utförlig redogörelse för innehållet i militieombudsmannens ifrågavarande framställning, och får utskottet i avseende å denna åberopa nämnda redogörelse, vilken är av följande lydelse:

»I utlåtande den 11 maj 1915, nr 87, i anledning av väckta motioner om anslag till avlöning m. m. för riksdagens militieombudsman hemställde statsutskottet, att avlöningen till militieombudsmannen skulle bestämmas till 11,000 kronor årligen, och att militieombudsmannen skulle tilldelas flyttningshjälp till belopp av 1,500 kronor att uppbäras för det fall, att han vid ämbetets tillträddande icke vore bosatt i huvudstaden.

Beträffande de i övrigt för militieombudsmannen och hans expedition erforderliga anslagsmedel yttrade utskottet, att utskottet, innan någon erfarenhet i sådant

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 8 saml. 24 häft. (Nr 33.)

Löneregleringskommitténs redogörelse för M. O:s framställning.

avseende vunnits och i saknad i övrigt av tillräckligt material för frågans bedömande, icke kunnat framställa detaljerade förslag vare sig i fråga om bestämmandet av avlöning till erforderlig tjänstepersonal vid militieombudsmansexpeditionen eller i avseende å fastställandet av vissa anslagsbelopp till vikariatsersättning, expenser, trycknings- och resekostnader m. m. Intill dess efter skedd framställning av militieombudsmannen och verkställd granskning av i sådant hänseende gjort förslag närmare reglering av berörda förhållanden vid militieombudsmansexpeditionen kunnat vidtagas, syntes ett icke specificerat belopp för ifrågavarande ändamål böra ställas till militieombudsmannens förfogande.

I avseende å expeditionens personal uttalade utskottet den förvisningen, att militieombudsmannen icke anställde större sådan personal än som av behovet oundgängligen påkallades, ävensom att arvodena till dessa befattningshavare icke tillmättes högre än de avlöningar, som utginge för närmast motsvarande befattningar inom statsförvaltningen i allmänhet. Utskottet hemställde, att riksdagen måtte besluta, att till avlöning åt den vid militieombudsmannens expedition erforderliga tjänstepersonalen, till expenser, rese- och tryckningskostnader, hyresersättning m. m. skulle ställas ett årligt belopp av förslagsvis 27,500 kronor.

Med förmälan att utskottets hemställan bifölls av riksdagen, har i anledning av vad sålunda förekommit militieombudsmannen inkommit till riksdagen med framställning om bestämmande av avlöning för personalen vid militieombudsmansexpeditionen och om i övrigt för expeditionen erforderliga anslag, så vitt de ej redan blivit av riksdagen slutligt fastställda. Härvid har militieombudsmannen till en början framhållit, hurusom vissa honom anförtrodda uppgifter föranledde behov av tjänstebiträde, vartill motsvarighet ej funnes vid justitieombudsmansexpeditionen, men att för övrigt förhållandena vid sistnämnda expedition syntes ägnade att tjäna som utgångspunkt vid beräkningen av anslag för militieombudsmansexpeditionen.

Särskilt kunde det antagas, att sekreterargöromålen skulle bliva i allt väsentligt ensartade vid de båda expeditionerna. Sekreterarens huvudsakligaste göromål vore att föredraga inkommande ärenden; att uppsätta expeditioner och beslut i den mån detta arbete icke utfördes av ombudsmannen själv; att granska och expediera utgående skrivelser; att föra register såväl över utgående skrivelser som över vissa slags ärenden; samt att biträda vid utarbetandet av ombudsmannens ämbetsberättelse. Därjämte handhade sekreteraren expeditionens ekonomi.

Jämte sekreteraren vore på justitieombudsmannens kansli anställd en registrator och kanslist. Denne tjänsteman hade såsom registrator att besörja diariiföring och dylikt samt vårda arkivalierna; till kanslistgöromålen hänfördes granskningen av fånglistor.

Ehuru det icke vore att förvänta, att de egentliga sekreterargöromålen skulle bliva mindre omfattande vid militieombudsmannens expedition än vid justitieombudsmannens, helst mängden av specialförfattningar, vilkas efterlevnad skulle övervakas vid den förra expeditionen, givetvis komme att medföra svårigheter särskilt för sekreteraren vid ärendenas beredande till föredragning, hade militieombudsmannen dock trots särskild registrator och kanslist icke vara oundgängligen nödvändig för militieombudsmansexpeditionen, utan hade det syntes honom, som borde den tjänsteman, som besörjde sekreterargöromålen, även kunna ansvara för såväl diariets förande som fånglistgranskningen under förutsättning att han erhöle hjälp vid det förra arbetet av ett kvalificerat skrivbiträde och vid det senare av en rättsbildad

amanuens. Denna anordning hade tillämpats redan från början, dock att biträde vid diariiföring och fånglistgranskning bestått sekreteraren först efter hand, i mån av sekreterargöromålens ökning.

Statsutskottet hade uttalat den förvisning, att arvodena till de tjänstemän, som av militieombudsmannen anställdes, icke tillmättes högre än de avlöningar, som utginge för närmast motsvarande befattningar inom statsförvaltningen i allmänhet. Med iakttagande av sålunda lämnat direktiv hade militieombudsmannen bestämt avlöningen för sekreteraren från och med juli 1915 till samma belopp, som riksdagen tillerkänt sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen, eller 6,000 kronor för år. Den förenämnda anordningen beträffande göromålen på militieombudsmannens kansli syntes emellertid billigtvis böra medföra någon förhöjning i avlöningen. Militieombudsmannen hade sålunda ansett skäligt, att den ifrågavarande tjänstemannen hänfördes till samma mellanklass i fråga om avlöningen som byrådirektörerna i patent- och registreringsverket, och sålunda erhöle en begynnelselön av 6,800 kronor med ett ålderstillägg efter fem år å 600 kronor. Även syntes det militieombudsmannen — till betecknande av den skiljaktighet i fråga om göromål och ansvar, som samma anordning medförde — vara lämpligt, att denne tjänsteman erhöle titeln *byrådirektör*.

Förutom sådana göromål, som förutsatte juridiskt-administrativ utbildning, skulle militieombudsmannen handlägga en del ärenden, vid vilka krävdes biträde med annan fackutbildning. Härvid vore särskilt att erinra om militieombudsmannens åliggande att övervaka efterlevnaden av

bestämmelser om förvaltningen av försvarsväsendet tillhörande fastigheter;

bestämmelser om statens upphandlings- och entreprenadväsende, i vad de ägde tillämpning inom försvarsväsendet, om anskaffande, underhåll och vård av materiell, anskaffande och användande av andra förnödenheter samt utförande av arbete för försvarsväsendets behov; samt

bestämmelser om förråd, utrustning och annat, som avsåge krigsberedskap.

De ärenden, som sålunda kunde förekomma, vore icke av så ensartad beskaffenhet, att *en* person kunde vara fackmässigt förtrogen med dem alla. För somliga ärenden, till exempel sådana som anginge försvarsväsendet tillhörande fastigheter, syntes det vara tillfyllest, att militieombudsmannen hade till sitt förfogande medel till ersättande av ett tillfälligt biträde. Men beträffande andra, nämligen de som rörde arméns intendenturväsen, vore det anledning antaga, att de skulle förekomma i sådant antal, att militieombudsmannen för deras handläggning hade behov av ett biträde med fastare anställning. Önskvärt vore därför, att å militieombudsmannens expedition anställdes en erfaren intendenturofficer såsom *byråintendent*.

Den förnämsta uppgiften för byråintendenten skulle bliva att biträda militieombudsmannen vid inspektion av arméns förråd och dylikt samt att verkställa de utredningar och utarbeta de framställningar, till vilka inspektionerna kunde giva anledning. Ehuru en intendenturofficer icke kunde vara fullt förtrogen även med marinens intendenturväsen, utan tillfälligt anlitande av en marinintendent därjämte kunde tänkas komma i fråga, borde dock byråintendenten kunna biträda jämväl vid inspektion av flottans och kustartilleriets etablissement. Att byråintendenten skulle bereda ärenden rörande värnpliktigas avlöning och förmåner i övrigt, sade sig självt. Och då intendenturofficerarna tillika vore utbildade för trupptjänst, skulle ett sålunda kvalificerat biträde tvivelsutan bliva till stort gagn för militieombuds-

mannen även vid handläggning av en del ärenden, som anginge andra militära förhållanden än sådana, vilka fölle inom intendenturväsendet. Dessutom syntes han kunna anlitas för en del sådant byråarbete som registrering av författningar.

Att byråintendenten från början skulle få full sysselsättning vid militieombudsmansexpeditionen vore emellertid ingalunda säkert. Det hade därför synts angeläget att tillfälle kunde beredas honom att tillsvidare tjänstgöra även inom intendenturen, och syntes en dylik anordning för övrigt vara desto lämpligare som byråintendenten därigenom finge möjlighet att göra sig förtrogen med timande förändringar inom detta område och på samma gång vidmakthålla och öka sin egen tjänstskicklighet. Närmast till hands låge i sådant avseende, att han hänvisades att för tjänstgöring i arméförvaltningens intendentsdepartement använda den arbetstid, då han icke behöfve tagas i anspråk vid militieombudsmansexpeditionen. Generalintendenten hade på framställning av militieombudsmannen meddelat, att så vitt på honom ankomme tillfälle till tjänstgöring inom sagda departement skulle beredas en hos militieombudsmannen såsom byråintendent anställd intendenturofficer, dock under villkor dels att tjänstgöringen, varje gång sådan ifrågakomme, kunde äga rum i sammanhängande perioder av ej alltför kort varaktighet och sålunda ej blott någon timme då och då samt dels att ersättning för tjänstgöringen icke skulle utgå av intendenturkårens medel i annan mån än då den tilläventyrs avsåge uppehållande av befattning å intendenturkårens stat. Mot dessa villkor syntes militieombudsmannen ej något vara att erinra, helst byråintendentens huvudsakliga tjänstgöring skulle komma att äga rum vid militieombudsmansexpeditionen och det tvivelsutan vore lämpligast, att hela avlöningen utginge från samma anslag. Men om det skulle finnas nödvändigt att byråintendenten toges i anspråk för intendentur- eller trupptjänst vid truppförband å annan tid än då han åtnjöte semester vid militieombudsmansexpeditionen, — vilket visserligen såvitt möjligt syntes böra undvikas — borde en annan anordning beträffande avlöningen vidtagas och byråintendenten under tiden frånträda en del av sin avlöning å militieombudsmansexpeditionens stat.

Avlöningen till byråintendenten syntes böra bestämmas till 5,500 kronor jämte tre ålderstillägg å 500 kronor efter respektive fem, tio och femton års tjänstgöring såsom ordinarie innehavare av befattningen. Begynnelselönen skulle därigenom bliva 140 kronor högre än den, som tillkomme kapten av 1:sta klassen i Stockholm, slutlönen 175 kronor högre än den major därstädes ägde uppbära. Med lägre avlöningsförmåner syntes det ej vara utsikt, att en duglig och erfaren intendenturofficer skulle kunna fästas vid expeditionen.

Med det allmänna bemyndigande att anställa erforderlig tjänstepersonal, som lämnats militieombudsmannen av 1915 års riksdag, hade måhända överensstämt, att han sökt att, så snart omständigheterna sådant medgivit, för expeditionen förvärva biträde av en intendent. Vid närmare övervägande hade han emellertid funnit, att avlöningsförmåner för en byråintendent vid militieombudsmansexpeditionen borde vara prövade av riksdagen, innan en intendenturofficer lämpligen kunde övergå till en tjänstgöring, för vilken han rimligtvis måste avstå från utsikten till vidare befordran på det militära området. Men då behovet av ett intendentsbiträde vore synnerligen kännbart, borde det, i händelse framställningen om avlöning åt sådant biträde vunne riksdagens bifall, fortfarande stå militieombudsmannen öppet att vid expeditionen anställa en intendenturtjänsteman utan att därför avvakta den tid, då fastställd stat för militieombudsmansexpeditionen kunde börja tillämpas.

I staten för justitieombudsmansexpeditionen hade icke upptagits särskild post för det vid expeditionen anställda kvinnliga biträde, utan utginge arvodet till detta biträde från det anslag å 4,000 kronor, som ställts till justitieombudsmannens förfogande att användas till befordrande av göromålens gång inom expeditionen, till vikariatsersättning, renskrivning m. m. Det hade emellertid syntes militieombudsmannen lämpligare att, på sätt under senare tid vid fastställandet av nya stater allmänt brukats, avlöningen för ett sådant biträde, då dess tjänstgöring vore av stadigvarande beskaffenhet, upptoges i staten; och då det vid militieombudsmans-expeditionen erforderliga skrivbiträde även skulle hava att under tillsyn av byrådirektören besörja registratorsgöromålen, syntes arvodet, för närvarande av militieombudsmannen bestämt till 1,200 kronor för år, böra fastställas till 1,600 kronor med två ålderstillägg å 200 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring samt befattningen sålunda betecknas såsom en *biträdesbefattning av andra lönegraden*.

Däremot syntes det icke vara erforderligt att visst belopp utsattes såsom arvode åt den lagfarne *amanuens*, som måste finnas vid expeditionen, utan syntes det böra ankomma på militieombudsmannen att inom ramen av tillgängliga medel bestämma detta arvode efter det större eller mindre arbete amanuensen utfört samt jämväl, där omständigheterna sådant påkallade, använda tillgängligt belopp såsom arvode åt flera amanuenser.

För den vid expeditionen anställde *vaktmästare* hade arvodet tillsvidare bestämts till 1,100 kronor för år eller det belopp, som utgjorde begynnelselönen för vaktmästaren vid justitieombudsmansexpeditionen. Det hade emellertid befunnits, att av den lägenhet, som förhyrdes för militieombudsmansexpeditionen, en del nämligen köket och två därinvid belägna rum, av vilka ett mycket litet och ett något större, kunde avskiljas till bostad för vaktmästaren. Från och med den 1 juli 1915 vore därför vaktmästaren i åtnjutande av fri bostad, med vilken liksom med hela den för expeditionen hyrda våningen följde uppvärmning; däremot bestodes honom icke för köket erforderligt bränsle, ej heller fritt lyse. För bostadsförmånen hade från och med juli månad gjorts avdrag med det belopp, som enligt staterna för ämbetsverken plägade i liknande fall ifrågakomma för vaktmästare med 1,100 kronors årslön, eller 150 kronor för år.

Huru lång tid fri bostad kunde upplåtas åt vaktmästaren vore beroende på flera förhållanden, närmast det huru länge expeditionen komme att kvarvara i den nuvarande lägenheten. I regel torde det befinnas mindre ekonomiskt att för en expedition sådan som militieombudsmannens hyra så stor våning, att bostadslägenhet därinom kunde beredas för en vaktmästare. Vid bestämmandet av en normal lön för vaktmästaren borde därför icke allt för stort avseende fästas vid det tillfälliga förhållandet, att bostadsförmån stode till buds inom expeditionens nuvarande våning. Skulle lönen fastställas efter måttet av de avlöningar, som utginge för närmast motsvarande befattningar inom statsförvaltningen i allmänhet, syntes den böra sättas till 1,200 kronor med två ålderstillägg å 100 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänstgöring. Å den lön, som bestämdes för vaktmästaren, borde göras avdrag efter 150 kronor för år, för den händelse vaktmästaren i sådan egenskap åtnjöte fri bostad.

Avlöningen för befattningshavande vid justitieombudsmansexpeditionen hade hittills icke varit uppdelad på lön och tjänstgöringspenningar. En sådan uppdelning syntes beträffande militieombudsmansexpeditionen vara lämplig med hänsyn

därtill, att skyldighet kunde komma att inträda för tjänsteman, särskilt byråintendenten, att vid annan ledighet än semester frånträda någon del av avlöningen. Anledning att upptaga någon del av avlöningen under titeln »ortstillägg» syntes däremot icke vara för handen. Av de föreslagna avlöningsbeloppen syntes följande böra hänföras till tjänstgöringspenningar, nämligen för byrådirektören 2,000 kronor, för byråintendenten 1,800 kronor, för det kvinnliga biträdet 550 kronor och för vaktmästaren 350 kronor.

Enligt instruktionen för militieombudsmannen gällde, att militieombudsmannen ägde antaga och entlediga tjänstemännen vid sin expedition, att dessa vore skyldiga att efterkomma militieombudsmannens föreskrifter i tjänsten, och att han ägde mellan dem fördela göromålen, ävensom att militieombudsmannen ägde bestämma om semester och annan ledighet för tjänstemännen vid expeditionen samt om vikarier för dem under ledighet. Härutöver borde stadgas, att de för justitiekanslersämbetet gällande bestämmelser och villkor i tillämpliga delar skulle efter militieombudsmannens beprövande gälla även för militieombudsmansexpeditionen.

På grund av vad sålunda anförts, hemställde militieombudsmannen, att riksdagen måtte

dels för nedannämnda befattningshavande vid militieombudsmansexpeditionen fastställa följande avlöningsstat att gälla från och med år 1917,

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Summa avlöning	Ålderstillägg	Anmärkningar
1 byrådirektör	4,800	2,000	6,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.	
1 byråintendent.....	3,700	1,800	5,500	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor, och efter 15 år med ytterligare 500 kronor.	
1 kvinnligt biträde av andra lönegraden.....	1,050	350	1,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor, och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.	
1 vaktmästare	850	350	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor, och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.	Därest vaktmästare i sådan egenkap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förman kvarstår, avdrag å lönen äga rum med 150 kronor årligen.

dels föreskriva, att byråintendenten skulle vara skyldig att, såvitt han icke erhöile full sysselsättning vid militieombudsmansexpeditionen, fullgöra den tjänstgöring vid arméförvaltningens intendentsdepartement, som kunde beredas honom,

dels ock besluta, att de för justitiekanslersexpeditionen gällande bestämmelser och villkor i tillämpliga delar skulle, efter militieombudsmannens beprövande, gälla även för militieombudsmansexpeditionen.

Beträffande de föreslagna ålderstilläggen hemställde militieombudsmannen därjämte om ett uttryckligt förklarande, att den å militieombudsmannens expedition nu anställde sekreterare, som vid sin anställning därstädes var ordinarie sekreterare hos justitieombudsmannen med rätt till ålderstillägg, samt det nuvarande kvinnliga biträdet och den nuvarande vaktmästaren måtte i fråga om rätten till ålderstillägg vid motsvarande befattningar enligt förestående stat få räkna sig tillgodo den tjänstgöring, de fullgjort på grund av sin hittillsvarande anställning hos militieombudsmannen. I avseende å sekreteraren och det kvinnliga biträdet gällde att de redan nu hade den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet, som ansetts böra föranleda den förbättrade avlöningen.

I avseende å behovet av *anslag till vikariatsersättning m. m.* vid militieombudsmansexpeditionen ansåg militieombudsmannen sig först böra erinra om det förhållande, att militieombudsmannen enligt 23 § av den för honom gällande instruktionen ägde rätt att, med uppbärande av full avlöning, årligen åtnjuta semester en och en halv månad. Frågan om arvode till den, som under semestern förestode militieombudsmansämbetet, samt om resekostnads- och traktamentsersättning till honom för den händelse han icke vore bosatt i huvudstaden vore emellertid för närvarande ordnad genom det vid slutet av 1915 års lagtima riksdag utfärdade reglementet för riksgäldskontoret, och denna anordning syntes lämplig särskilt av den anledning, att beloppet av ifrågakommande resekostnads- och traktamentsersättning icke kunde på förhand beräknas. I framställningen om anslag till vikariatsersättning m. m. utginge militieombudsmannen därför ifrån, att förenämnda arvode jämte resekostnads- och vikariatsersättning till den, som förvaltade militieombudsmansämbetet under militieombudsmannens semester, icke skulle gäldas av ifrågavarande anslag.

Däremot borde av detta anslag utgå ersättningar till vikarier under semester för byrådirektören, byråintendenten, det kvinnliga biträdet och vaktmästaren. Semesterns längd torde komma att bestämmas för en var av de två förstnämnda tjänstemännen till en och en halv månad, för det kvinnliga biträdet till en månad samt för vaktmästaren till 15 dagar. Då vid expeditionen icke finnes någon befattningshavande, som kunde förpliktas att åtaga sig semestervikariat, borde för det nämnda ändamålet beräknas ett något högre belopp än som motsvarade tjänstgöringspenningarna vid respektive befattningar, men syntes emellertid ett belopp av 800 kronor motsvara behovet. Till uppehållande av amanuensgöromålen beräknades 1,800 å 2,000 kronor. Härutöver syntes ett belopp om 1,200 å 1,400 kronor böra finnas att tillgå för att i mån av behov användas till ersättning åt sakkunnigt biträde ävensom till uppehållande av vederbörande tjänstebefattningar vid sjukdomsfall och dylikt. På grund av vad sålunda anförts hemställde militieombudsmannen, att ett årligt anslag å 4,000 kronor måtte ställas till militieombudsmannens förfogande att användas till befordrande av göromålens gång inom expeditionen samt till vikariatsersättning.

Utöver vad sålunda angivits, hemställde militieombudsmannen om anslag för expenser, om bestridande av kostnad för tryckning av militieombudsmannens ämbetsberättelse samt om anslag för bestridande av kostnaderna för dennes ämbetsresor.

Slutligen hemställdes om visst förfogande i avseende å förhyrande av lokal för militieombudsmansexpeditionen m. m.»

För egen del har löneregreringskommittén i ärendet anført följande:

Löneregreringskommitténs yttrande.

»Militieombudsmannen har ansett det kunna antagas, att *sekreterargöromålen* skulle bliva i allt väsentligt ensartade vid militieombudsmans- och justitieombudsmansexpeditionerna.

Under erinran, hurusom på justitieombudsmannens kansli vore anställd, jämte sekreteraren, en registrator och kanslist, vilken sistnämnda tjänsteman såsom registrator hade att besörja diariiföring och dylikt samt vårda arkivalierna och såsom kanslist att granska fänglistor, har militieombudsmannen trott särskild registrator och kanslist ej vara oundgängligen nödvändig för militieombudsmansexpeditionen: det har synts militieombudsmannen, att den tjänsteman, som besörjde sekreterargöromålen, även borde kunna ansvara för såväl diariets förande som granskningen av fänglistor under förutsättning att han erhöile hjälp vid det förra arbetet av ett kvalificerat skrivbiträde och vid det senare av en rättsbildad amanuens. Denna anordning hade tillämpats redan från början, dock att biträde vid diariiföring och fänglistgranskning beståts sekreteraren först efter hand, i mån av sekreterargöromålens ökning.

Med förmålan att militieombudsmannen bestämt avlöningen för sekreteraren å expeditionen från och med juli 1915 till samma belopp, som riksdagen tillerkänt sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen i begynnelseavlöning eller 6,000 kronor, har militieombudsmannen emellertid uttalat, att den av honom omnämnda anordningen beträffande göromålen å hans kansli syntes honom billigtvis böra medföra någon förhöjning i avlöningen för sekreteraren. Han har ansett skäligt, att den ifrågakvarande tjänstemannen hänfördes till samma mellanklass i fråga om avlöningen som byrådirektörerna i patent- och registreringsverket och sålunda erhöile en begynnelseavlöning av 6,800 kronor med ett ålderstillägg efter fem år å 600 kronor. Även syntes det militieombudsmannen till betecknande av den skiljaktighet i fråga om göromål och ansvar, som den nämnda anordningen medförde, vara lämpligt, att tjänstemannen i fråga erhöile titeln byrådirektör.

Kommittén har icke något att erinra mot den av militieombudsmannen vidtagna anordningen beträffande göromålen å hans kansli, men kommittén kan icke tillstyrka, att därav nu må föranledas den föreslagna tillökningen i sekreterarens avlöningsförmåner.

Det synes nämligen kommittén, att ej utan synnerligen vägande skäl böra — åtminstone ej innan vidare erfarenhet vunnits — införas skiljaktiga avlöningsbestämmelser för sekreterarna å militieombudsmans- och justitieombudsmansexpeditionerna. Vad militieombudsmannen till stöd för den högre avlöningen åt hans sekreterare anført har icke synts kommittén nödvändigt påkalla den ifrågasatta högre avlöningen.

Väl har av militieombudsmannen framhållits, att mängden av specialförfattningar, vilkas efterlevnad skall övervakas vid militieombudsmannens expedition, komme att medföra svårigheter särskilt för sekreteraren vid ärendenas beredande

till föredragning, men å andra sidan bör ju, därest framställningen om biträde av en särskild intendenturofficer vinner avseende, denne komma att taga en betydande del i arbetena å militieombudsmansexpeditionen, tvivelsutan i flera fall till lättnad för sekreteraren.

I det av militieombudsmannen åberopade utlåtandet av statsutskottet vid 1915 års riksdag uttalade utskottet den förvisning, att arvoden till de tjänstemän, som anställdes av militieombudsmannen, icke tillmättes högre än de avlöningar, som utginge för närmast motsvarande befattningar inom statsförvaltningen i allmänhet.

Instämmande i denna uppfattning vill kommittén såsom sin mening uttala, att det synes kommittén ligga närmast till hands, att sekreterarne vid såväl militieombudsmannens som justitieombudsmannens expeditioner ej erhöles högre avlöningsförmåner än vad som bestämts för sekreteraren i justitiekanslersexpeditionen (för närvarande 5,800 kronor jämte två ålderstillägg å 500 kronor), helst denna sistnämnda tjänsteman ju har att å sin avlöning vidkännas avdrag i avgifter till sin pensionering.

Då nu emellertid riksdagen år 1909, efter gemensam omröstning, bestämt avlöningen för sekreteraren hos justitieombudsmannen till 6,000 kronor jämte två ålderstillägg, vardera å 500 kronor, efter respektive 5 och 10 år, vill kommittén hemställa, att för sekreteraren hos militieombudsmannen bestämmas samma avlöningsförmåner som gälla för sekreteraren hos justitieombudsmannen.

Militieombudsmannen har vidare framhållit önskvärdheten och det verkliga behovet av att erhålla biträde av en å militieombudsmansexpeditionen anställd intendenturofficer, benämnd *byråintendent*. De huvudsakliga uppgifterna för en dylik befattningshavare hava av militieombudsmannen angivits.

Då det ingalunda vore säkert, att befattningshavaren i fråga från början skulle få full sysselsättning vid militieombudsmansexpeditionen, hade det synts militieombudsmannen angeläget, att tillfälle kunde beredas befattningshavaren att tillsvidare tjänstgöra även inom intendenturen på sätt i militieombudsmannens framställning närmare angivits.

Militieombudsmannen — som antagit, att en intendenturofficer med övergång definitivt till den ifrågavarande befattningen måste avstå från utsikten till vidare befordran på det militära området — har föreslagit för befattningen en avlöning av 5,500 kronor jämte tre ålderstillägg å 500 kronor »efter respektive fem, tio och femton års tjänstgöring såsom ordinarie innehavare av befattningen».

Enligt vad löneregleringskommittén inhämtat, har från fackmannahåll framställts en del erinringar mot de principer, som militieombudsmannen tänkt sig för anställande av den nämnda byråintendenten.

I sådant hänseende har anförts, att en av de första fordringarna, som borde ställas på honom, syntes vara att han vore fackmässigt förtrogen med ärenden, som berörde den militära förvaltningen. Att under en längre följd av år bevara denna fackmässiga förtrogenhet utan att själv aktivt och mera ingående än vad ifrågasatt tjänstgöring å arméförvaltningens intendentsdepartement medgåve handlägga förvaltningsbestyr av olika slag, syntes icke vara möjligt för någon, vilka kvalifikationer han än månne äga.

Ju längre han kvarstode på sin plats hos militieombudsmannen, dess mera avlägsnades han från dagsläget på militärförvaltningens område och dess mindre bleve följaktligen den verkliga sakkunskapen.

Det vore otvivelaktigt lyckligare att göra befattningen rörlig, det vill säga tillsätta den med intendenturofficer på förordnande för viss tid, som i allmänhet icke borde sättas längre än till fem år, efter vilken tid den förordnade skulle äga ånyo tillträda lön på stat vid intendenturkåren.

En obetingad fördel med en för kortare tidsperiod hos militieombudsmannen placerad intendenturofficer vore ock, att, om denne icke befunnos fullt lämplig för befattningen, personombyte lättare skulle kunna göras.

I stället för att uppbära lön m. m. å militieombudsmansexpeditionens stat syntes därför befattningshavaren böra tilldelas arvode därifrån, under vars åtnjutande han hade att avstå sina avlöningsförmåner vid intendenturkåren.

De sålunda gjorda erinringarna synas löneregeringskommittén väl förtjänta av beaktande vid bedömande av det föreliggande spörsmålet.

Med erkännande av önskvärdheten och gagnet av att militieombudsmannen vid utövningen av sitt ämbete erhåller mera stadigvarande fackmannabiträde uti ifrågavarande avseende, håller löneregeringskommittén emellertid för sin del före, att åtminstone innan tillräcklig erfarenhet må hava vunnits man ej bör skrida till anordnande av en sådan fast beställning, som militieombudsmannen tänkt sig, då han föreslagit en byråintendent med ända till tre ålderstillägg.

För kommittén synes det lämpligast att nu för ändamålet anvisa allenast ett arvode till det belopp, som militieombudsmannen tänkt sig såsom begynnelseavlöning för byråintendenten, eller 5,500 kronor.

Efter vad kommittén erfarit, har det varit militieombudsmannens avsikt att, om hans förslag rörande byråintendentsbeställningen vunne bifall, göra framställning till Kungl. Maj:t om medgivande för den ifrågavarande befattningshavaren att tjänstgöra å arméförvaltningens intendentsdepartement i den mån göromålen å militieombudsmansexpeditionen kunde förenas med sådan tjänstgöring.

Mot anställande å sistnämnda expedition av ett *kvinnligt skriviträde* med avlöning av 1,600 kronor jämte två ålderstillägg å 200 kronor efter respektive 5 och 10 år är från kommittén ej något att erinra.

För vaktmästaren vid justitieombudsmansexpeditionen har kommittén tillstyrkt en årlig avlöning av 1,200 kronor med två ålderstillägg å 100 kronor efter respektive 5 och 10 år; därest bemälde vaktmästare skulle i denna sin egenskap åtnjuta fri bostad och bränsle, borde — såsom regeln är för vaktmästare i allmänhet vid nyreglerade centrala ämbetsverk — avlöningen minskas med 250 kronor, så länge nämnda förmån kvarstode.

Kommittén håller före, att enahanda avlöningsförmåner böra bestämmas för *vaktmästaren* å militieombudsmansexpeditionen. Skulle i förekommande fall — såsom för närvarande — för *kök* erforderligt bränsle ej bestås vaktmästaren till den i övrigt med uppvärmning försedda fria bostaden, synes militieombudsmannen kunna få i skäligen minskat avdraget å avlöningen för bostaden.

Under erinran att avlöningen för befattningshavare vid justitieombudsmans-expeditionen hittills icke varit uppdelad å lön och tjänstgöringspenningar, har militieombudsmannen ansett en sådan uppdelning lämplig beträffande militieombudsmans-expeditionen samt framlagt förslag rörande tjänstgöringspenningarnas belopp.

Åberopande vad i detta hänseende av kommittén anförts i dess utlåtande den 3 april 1916 beträffande justitieombudsmannen och befattningshavare å hans expedition, anser kommittén även av avlöningarna till militieombudsmannen och

befattningshavare å hans expedition viss del böra upptagas såsom tjänstgöringspenningar. Därigenom bleve då, likasom i allmänhet inom statsförvaltningen, betecknat, att denna avlöningsdel finge av befattningshavaren uppbäras endast för tid, under vilken han verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit befriad från tjänstgöring, skall utgå till den, som uppehållit befattningen.

Mot de belopp, militieombudsmannen föreslagit såsom tjänstgöringspenningar för kvinnligt biträde och vaktmästare, har kommittén icke någon erinran att framställa. Bifalles kommitténs mening angående avlöningen till sekreteraren, torde dennes tjänstgöringspenningar böra sättas till 1,800 kronor såsom kommittén föreslagit för sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen. Vid sådant förhållande torde det belopp, som må böra bestämmas såsom tjänstgöringspenningar för byråintendent, skäligen kunna sättas till 1,700 kronor.

Enligt § 21 i den av 1915 års riksdag antagna instruktionen för militieombudsmannen äger denne antaga och entlediga tjänstemännen vid sin expedition; dessa äro skyldiga att efterkomma hans föreskrifter i tjänsten och han äger att mellan dem fördela göromålen.

Om semester och annan ledighet för tjänstemännen vid militieombudsmansexpeditionen samt om vikarier för dem under ledighet bestämmer militieombudsmannen enligt § 23 i instruktionen.

Han har nu ansett, att därutöver borde stadgas, att de för justitiekanslersämbetet gällande bestämmelser och villkor i tillämpliga delar skulle efter militieombudsmannens beprövande gälla även för militieombudsmansexpeditionen.

Däremot är från kommitténs sida så mycket mindre något att erinra som förslaget överensstämmer med vad 1909 års riksdag föreskrivit beträffande justitieombudsmansexpeditionen.

Kommittén hemställer alltså,

att den årliga avlöningen för *sekreteraren* å militieombudsmansexpeditionen måtte bestämmas till 6,000 kronor, därav 1,800 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna efter fem år höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor;

att till den intendenturofficer, som må varda anställd såsom *byråintendent* vid militieombudsmansexpeditionen, må utgå ett arvode av 5,500 kronor, därav 1,700 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar;

att till ett *kvinnligt skrivbiträde* å militieombudsmansexpeditionen måtte bestämmas en årlig avlöning av 1,600 kronor, därav 550 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna efter fem år höjas med 200 kronor och efter tio år med ytterligare 200 kronor;

att den årliga avlöningen för *vaktmästaren* å militieombudsmansexpeditionen måtte bestämmas till 1,200 kronor, därav 350 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna efter fem år höjas med 100 kronor och efter tio år med ytterligare 100 kronor; samt

att, därest vaktmästaren i denna sin egenskap åtnjuter fri bostad och bränsle, från den del av hans avlöning, som ej utgör tjänstgöringspenningar, skall, så länge nämnda förmån kvarstår, avdragas 250 kronor årligen.

Kommittén hemställer vidare, i anslutning till vad militieombudsmannen föreslagit, att föreskrifter måtte meddelas i följande hänseenden, nämligen:

att den intendenturofficer, som må varda anställd såsom byråintendent å ifrågavarande expedition, skall, såvitt han ej erhåller full sysselsättning därstädes, vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den tjänstgöring vid arméförvaltningens intendentsdepartement, som, efter medgivande av Kungl. Maj:t, må kunna beredas honom;

att i övrigt de för justitiekanslersexpeditionen gällande villkor och bestämmelser för avlöningsförmånernas åtnjutande skola i tillämpliga delar, efter militieombudsmannens beprövande, gälla även för militieombudsmansexpeditionen; samt

att de personer, som för närvarande äro anställda såsom sekreterare, kvinnligt skrivbiträde och vaktmästare å militieombudsmansexpeditionen, må i och för ålderstillägg vid motsvarande befattningar enligt de bestämmelser, som vid 1916 års riksdag varda antagna, få räkna sig till godo den tjänstgöring, de fullgjort på grund av sin hittills varande anställning hos militieombudsmannen.

Skulle kommitténs förslag i fråga om avlöningen för sekreteraren hos militieombudsmannen godkännas, torde rimligt vara, att den nuvarande sekreteraren får i och för ålderstillägg tillgodoräknas även den tid, han omedelbart före sitt tillträde av befattningen innehaft sekreterarbefattningen med enahanda begynnelseavlöning (6,000 kronor för år räknat) hos justitieombudsmannen efter företrädaren beviljat avsked.

Beträffande sekreteraren hos justitieombudsmannen är emellertid stadgat, att därest han förut innehar tjänst på rikets stat, samma villkor och förbehåll skola vid uppbärandet av den för sekreteraren hos justitieombudsmannen bestämda avlöningen iakttagas, som äro stadgade i avseende å utbetalningen av justitieombudsmansavlöningen vid enahanda fall. (I detta hänseende gäller för justitieombudsmannen, att, därest han förut innehar tjänst på rikets stat, han är skyldig att den därmed förenade löneinkomst frånträda, så länge han uppbär justitieombudsmanslönen. Motsvarande föreskrift gäller för militieombudsmannen.)

Föreskrift i enahanda hänseende torde böra meddelas för sekreteraren hos militieombudsmannen.

Militieombudsmannen har hemställt, på anförda skäl, att ett årligt anslag å 4,000 kronor måtte ställas till hans förfogande att användas *till befordrande av göromålens gång inom expeditionen samt till vikariatersättning.*

Häremot har kommittén icke något att erinra.

I fråga om vad militieombudsmannen vidare hemställt om anslag till expenser, kostnaden för tryckning av ämbetsberättelse m. m. torde något yttrande från kommittén ej vara avsett.

* * *

I sitt förenämnda utlåtande den 3 april 1916 har kommittén i anledning av den mottagna remissen och framställningen från justitieombudsmannen gjort vissa hemställanden i fråga om avlöningsförmånerna för justitieombudsmannen och dennes ersättare.

Varda dessa hemställanden godkända, torde motsvarande bestämmelser böra komma till stånd beträffande militieombudsmannen och dennes ersättare.»

Efter det löneregleringskommittén avgivit sitt berörda yttrande, har från militieombudsmannen inkommit en promemoria i ärendet, vilken militieombudsmannen anhållit att få intagen i utskottets utlåtande. Nämda promemoria är av följande lydelse:

»Omedelbart efter det militieombudsmansämbetet trätt i verksamhet anmälde sig hos militieombudsmannen en mängd personer såsom sökande till befattningar vid expeditionen. Det var jurister och militärer, personer, som hörde till båda dessa kategorier, och även ett par, som icke hörde till någondera. Flertalet aspirerade på sekreterarbefattningen, men somliga sökte den registratorsbefattning, som man antog skola inrättas. Det syntes mig emellertid antagligt, att om såsom sekreterare vid militieombudsmansexpeditionen kunde anställas den dåvarande sekreteraren vid justitieombudsmansexpeditionen, sekreteraren skulle kunna åtaga sig att svara även för registratorsgöromålen. Den ifrågavarande tjänstemannen hade nämligen tidigare varit registrator hos justitieombudsmannen och var sålunda förtrogen med såväl sekreterar- som registratorsgöromål. Då han dessutom, såsom löjtnant i Svea artilleriregementes reserv, hade militär utbildning, var det jämväl ur denna synpunkt önskvärt, att han bleve anställd hos militieombudsmannen.

Särskild promemoria av militieombudsmannen.

Sekreteraren hos justitieombudsmannen befanns villig att övergå till tjänstgöring hos militieombudsmannen med skyldighet att tillsvidare svara, förutom för sekreterargöromålen, även för de vid militieombudsmansexpeditionen förekommande registratorsgöromål. Vid de sistnämnda göromålen har hjälp beretts honom såsom framgår av militieombudsmannens ämbetsberättelse till 1916 års riksdag. Att sekreteraren, som emellertid fått svara för den ojämförligt viktigaste delen av registratorsgöromålen, hunnit med sin anpart i dessa, har berott därpå, att dels sekreterarens arbetstid utsträckts över den normala (6 timmar) med en eller annan timme på vardagarna (antingen före middagen eller på kvällen) samt med några timmars arbete på söndagsmiddagarna, dels militieombudsmannen satt upp en mängd skrivelser, som både kunnat uppsättas av sekreteraren och, om det medhunnits, även skolat uppsättas av honom. Efter eventuellt anställande av en intendenturtjänsteman torde militieombudsmannens eget arbete komma att ökas så mycket, att han ej får någon tid över att uppsätta sådana skrivelser, som lämpligen kunna uppsättas av sekreteraren.

Militieombudsmannen har givetvis icke kunnat garantera sekreteraren särskilt arvode för registratorsgöromålen, men det har förutsatts såsom skäligt, att sådant komme att beviljas. I längden torde för övrigt icke låta sig göra att såsom regel fordra mera än 6 timmars dagligt arbete av sekreteraren. Kan ej någon ersättning beredas för övertidsarbetet, blir resultatet helt visst att krav på anställande av registrator gör sig gällande.

Det har sagts mig, att om en löneförbättring bereddades sekreteraren hos militieombudsmannen, samma förmån skulle komma att begäras för sekreteraren hos justitieombudsmannen. Denna konsekvens synes mig allt annat än avskräckande. Kan vid inträffande ledighet registratorstjänsten (med en avlöning å 4,000 kronor jämte två ålderstillägg å 500 kronor) indragas mot det att sekreteraren får 800

kronor och skrivbiträdet 400 kronor högre avlöning, är ju vinsten påtaglig. Den ifrågavarande anmärkningen har icke heller framkommit i löneregleringskommitténs utlåtande. Där har i stället anförts, att därest framställningen om biträde av en särskild intendenturtjänsteman vinner avseende, denne borde komma att taga en betydande del i arbetena å militieombudsmansexpeditionen, tvivelsutan i flera fall till lättnad för sekreteraren. Denna slutsats är emellertid förhastad. Givetvis kommer en eventuellt anställd byråintendent att få föredraga de ärenden, som höra till hans område; är han tillika skrivkarl, bör han därjämte kunna besörja det huvudsakliga av expeditionen rörande dessa ärenden. Men med anställandet av en byråintendent komma å andra sidan göromålen att ökas i betydande grad, särskilt för militieombudsmannen personligen. Följden härav måste bli den redan framhållna, att militieombudsmannen nödgas i högre grad än hittills påkalla hjälp av sekreteraren med uppsättande av skrivelser. Redan nu råder den olägenheten att militieombudsmannen är så mycket upptagen av arbetet med uppsättande av skrivelser, att större ärenden ibland ej kunna företagas så snart som önskvärt vore.

Kommittén har vidare anmärkt, att det syntes ligga närmast till hands, att sekreteraren vid militieombudsmannens expedition ej erhöle högre avlöningsförmåner än vad som bestämts för sekreteraren i justitiekanslersexpeditionen, helst denna sistnämnda tjänsteman ju hade att å sin avlöning vidkännas avdrag till sin pensionering. Det vill synas, som om kommittén underskattat förmånen av en fast anställning med tryggad pensionsrätt.

Trots vad löneregleringskommittén anført håller jag före att det ur såväl skälighets- som sparsamhetssynpunkt är önskvärt, att sekreteraren hos militieombudsmannen får särskild ersättning för handhavandet av registratorsgöromålen. Däremot är det möjligt, att den av mig föreslagna formen för denna löneförbättring icke är den lämpligaste och att det kunde vara riktigare att visst belopp tillsviðare ställdes till militieombudsmannens förfogande att användas till särskilt arvode åt den tjänsteman, som hade att ansvara för diarieföringen och övriga registratorsgöromål. Beloppet borde i sådant fall sättas till 900 kronor, så att ersättning efter enahanda grund kunde tillkomma den, som under semester för sekreteraren svarade för registratorsgöromålen.

I fråga om behovet för militieombudsmannen av särskilt biträde av en intendenturtjänsteman har löneregleringskommittén vitsordat militieombudsmannens framställning till riksdagen, men kommittén har förordat, att denne intendenturtjänsteman anställdes på helt annat sätt än militieombudsmannen föreslagit. I sin kritik av militieombudsmannens förslag har kommittén åberopat ett uttalande från fackmannahåll (en artikel i Svensk Intendentur Tidskrift för 1916, nr 1 och 2). Kommittén har dock i sitt referat av detta uttalande förbigått en mycket väsentlig punkt, nämligen frågan om arvodesbeloppet, vilket i den åsyftade artikeln föreslagits till 7,000 kronor. Sättes arvodet till detta belopp och göres befattningen »rörlig», såsom i artikeln tillika föreslagits, är det nog ganska sannolikt att till och med en regementsofficer skulle kunna aspirera på befattningen. Denna kan emellertid icke göras rörlig.

Anställningen såsom byråintendent hos militieombudsmannen förutsätter skicklighet och erfarenhet inom intendenturväsendet men är icke ägnad att i sin ordning i nämnvärd mån bereda innehavaren fortsatt utbildning. Generalintendenten har med hänsyn härtill meddelat mig, att det icke rimligen kan ifrågakomma, att en intendenturofficer kan få behålla sin tur i kåren under en så lång tjänstgöring hos

militieombudsmannen som fyra till fem år. För egen del anser jag, att man måste böja sig för denna uppfattning, och att förövrigt även för militieombudsmannen skulle vara ofördelaktigt, att byråintendent ombyttes så ofta som vart fjärde eller femte år. En annan sak är att allra första gången byråintendentsbefattningen tillsättes det kan vara lämpligt att vederbörande intendenturofficer tar avsked från lönen» för två år och först vid utgången av den tiden bestämmer sig, huruvida han skall kvarstanna hos militieombudsmannen eller återgå till intendenturkåren.

Om nu från början icke beredes byråintendenten en så pass fast anställning, att han kan räkna på ålderstillägg, torde knappast någon kapten i intendenturkåren kunna tänka på att söka befattningen. Med hänsyn till de bestämmelser om tiden för avgång ur tjänst, som hittills gällt för intendenturofficerare, lär ej heller vara att vänta, att någon pensionerad intendenturofficer skall kunna anställas såsom biträde hos militieombudsmannen. Möjligt är däremot, att en ung intendenturofficer i dålig tur skall kunna aspirera. Då tillfället för en sådan officer att under tjänstgöringen hos militieombudsmannen öka sin erfarenhet i de rena intendenturgöromålen givetvis är mycket begränsad, torde därför kunna sägas, att den av löneregleringskommittén föreslagna anordningen icke kan bereda militieombudsmannen utsikt att förvärva biträde av en erfaren och skicklig intendenturofficer.

Förbättras villkoren för byråintendenten om några år, kan ju icke en redan anställd officer gärna entledigas allenast för att lämna plats för en bättre kvalificerad. De villkor, på vilka befattningen tillsättes första gången, torde därför komma att för en lång tid framåt vara bestämmande för de anspråk, som kunna ställas på dess innehavare.»

I sin berättelse har militieombudsmannen slutligen hemställt om anslag till expenser m. m. och innehåller berättelsen (sid. 110—112) härom följande:

Anslag till
expenser
m. m.

»Vid justitieombudsmansexpeditionen finnes ett *anslag* om 1,200 kronor årligen för *expenser*. Av detta gäldas bland annat kostnaden för städning. På justitieombudsmansexpeditionens stat komma däremot icke kostnader för telefoner, för elektrisk belysning samt för nyanskaffning av armatur eller premier för brandförsäkring. Den omständigheten att dylika kostnader böra bestridas från militieombudsmansexpeditionen nödvändiggör ett något högre expensanslag för sistnämnda expedition: och hemställer jag därför att till bestridande av expenser vid militieombudsmansexpeditionen anvisas ett årligt anslag å 1,600 kronor.

Vid beräkning av det för militieombudsmansämbetet erforderliga anslag för år 1916 tog statsutskottet även hänsyn till uppkommande *kostnad för tryckning* av militieombudsmannens ämbetsberättelse. Utskottet meddelade, att enligt uppgift från riksgäldskontoret kostnaden för tryckning av justitieombudsmannens ämbetsberättelse under de senaste 5 åren i medeltal uppgått till omkring 4,000 kronor årligen. I detta hänseende kan det förväntas, att kostnaden för militieombudsmansexpeditionen skall ställa sig väsentligt lägre, då militieombudsmannen icke har att publicera sådana uppgifter angående vissa riksdagsbeslut, som innefattas i bilagan vid justitieombudsmannens ämbetsberättelse. Att fastställa ett visst belopp för sådan kostnad torde emellertid, även om det över huvud vore möjligt, dock knappast vara lämpligt. Jag hemställer därför, huruvida icke fullmäktige i riksgäldskontoret

kunde bemyndigas att utbetala och å anslaget till riksdags- och revisionskostnader m. m. avföra kostnaden för tryckning av militieombudsmannens ämbetsberättelse.

I *reseanslag* äger justitieombudsmannen årligen uppbära 2,000 kronor, för vilket belopp han har att inom varje års utgång avgiva redogörelse. Beträffande denna post yttrades uti statsutskottets ovan anförda utlåtande, att det ej torde vara uteslutet, att militieombudsmannen kunde komma att behöva större reseanslag än justitieombudsmannen. Enligt mitt förmenande är det önskvärt, att militieombudsmannen årligen kan använda minst åtta till tio veckor för inspektioner, samt att han därvid åtföljes av såväl ett lagfaret biträde som byråintendenten, stundom därjämte av ett byggnadskunnigt biträde. Vid de ämbetsresor, som jag år 1915 företagit såsom militieombudsman, har jag biträts än av sekreteraren ensam än därjämte av en i byggnadsväsendet förfaren officer. Verkställda beräkningar utvisa att kostnaden för dessa resor, vilka tillhoppa omfattat cirka fem veckor, skulle uppgått till i det närmaste 3,000 kronor, därest jag vid alla resor varit åtföljd av två personer. Med hänsyn härtill föreslår jag, att till bestridande av kostnaden för militieombudsmannens ämbetsresor må på hans rekvisition och mot därför inom varje års utgång avgivande räkning förskottsvis utbetalas 5,000 kronor.

Till ovan uppgivna kostnader för militieombudsmansämbetet kommer ytterligare utgiften för *hyra m. m.* Enligt statsutskottets utlåtande skulle överintendentens ämbetet hava upplyst, att en lokal av ungefär samma storlek som den, vilken för närvarande disponeras av justitieombudsmannen, torde kunna erhållas för en års-hyra av omkring 2,000 kronor, vartill dock för uppvärmning och belysning borde läggas ett belopp av omkring 600 kronor. Huruvida vid uppskattningen av hyresvärdet av den till justitieombudsmannen upplåtna lokalen i riksdagshuset hänsyn tagits jämväl till arkivutrymmet synes emellertid tvivelaktigt; i varje fall torde kunna bestämt påstås att en ämbetslokal med motsvarande arkivutrymme över huvud icke står att erhålla i enskild byggnad i Stockholm.

För närvarande förhyres för militieombudsmansexpeditionens räkning en våning tre trappor upp i huset nr 7 vid Övre Munkbron. Hyran utgör 2,300 kronor för år och erhålles därför jämväl värme. Då, på sätt förut nämnts, en del av våningen kunnat upplåtas till bostad åt expeditionens vaktmästare, vilken därför fått vidkännas ett avdrag å lönen av 150 kronor för år räknat, ställer sig kostnaden för hyra m. m. för närvarande något lägre än den beräknade. Lägenheten motsvarar dock icke fullt behovet. Utom det att värmeanordningen icke är alldeles tillfredsställande, saknas nämligen arkivrum, och i längden kan ett sådant givetvis icke undvaras. Det lär därför vara nödigt att söka erhålla en annan lokal för expeditionen, även om kostnaden skulle komma att ställa sig högre än den i statsutskottets utlåtande uppgivna. Men tillika torde det vara angeläget att, i händelse lämplig ämbetslokal står att erhålla, kontrakt därom må kunna upprättas för flera, helst tio, år.

Då tvekan yppats om befogenheten för militieombudsmannen att upprätta hyreskontrakt för längre tid än ett år i sänder, anser jag mig böra hemställa, att riksdagen måtte, utan att visst högsta belopp för hyran fastställdes, dels uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att hyra lämplig lokal för militieombudsmans-expeditionen, dels ock besluta att kostnaden för hyra och för lokalens uppvärmning ävensom uppkommande kostnad för flyttning må utbetalas och avföras å anslaget till riksdags- och revisionskostnader m. m.»

Vad först angår den av militieombudsmannen föreslagna avlöningsstaten för befattningshavarna vid militieombudsmansexpeditionen, har militieombudsmannen — efter erinran hurusom sekreterargöromålen kunde antagas bliva i allt väsentligt ensartade vid militie- och justitieombudsmansexpeditionerna — förklarat sig anse särskild registrator och kanslist ej vara oundgängligen nödvändig för militieombudsmansexpeditionen, utan borde sekreteraren kunna ansvara för såväl diariets förande som granskningen av fånglistor under förutsättning av hjälp från dels ett skrivbiträde dels ock en amanuens. Med en sådan anordning syntes emellertid en förhöjning i avlöningen i förhållande till vad som utginge till justitieombudsmannens sekreterare få anses vara skäligen; och har i sådant avseende föreslagits, att sekreteraren skulle erhålla en begynnelseavlöning av 6,800 kronor med ålderstillägg efter 5 år av 600 kronor, varjämte sekreteraren lämpligen borde erhålla titeln byrådirektör.

I likhet med löneregleringskommittén har utskottet icke heller något att erinra mot den föreslagna anordningen beträffande göromålen å militieombudsmannens kansli. Utskottet anser sig emellertid icke böra tillstyrka vare sig den ifrågasatta högre avlöningen i dess av militieombudsmannen föreslagna form, ej heller att sekreteraren erhåller titeln byrådirektör, utan vill utskottet härutinnan helt ansluta sig till kommitténs förslag, enligt vilket ifrågavarande tjänsteman skall benämnas sekreterare och åtnjuta enahanda avlöningsförmåner som sekreteraren hos justitieombudsmannen. Då det emellertid torde vara lämpligt, att den, som har att ansvara för diarietföringen och övriga registratorsgöromål, härför beredes någon ersättning, har utskottet ansett det böra medgivas militieombudsmannen att tills vidare av det anslag till befordrande av göromålens gång inom expeditionen m. m., varom utskottet funnit sig böra göra särskild hemställan, disponera skäligen ansedda 800 kronor. I detta sammanhang vill utskottet erinra, att en väsentlig besparing i kostnaderna för expeditionen vinnes därigenom att särskild registrator-kanslist ansetts ej vara erforderlig.

Militieombudsmannen har vidare hemställt, att å expeditionen måtte få anställas en intendenturofficer med benämning byråintendent. Denne syntes, åtminstone så länge full sysselsättning måhända icke kunde beredas honom, böra lämnas tillfälle till viss tjänstgöring inom intendenturen. Avlöningen skulle enligt militieombudsmannens förslag utgöra 5,500 kronor med tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter resp. 5, 10 och 15 års tjänstgöring såsom ordinarie innehavare av befattningen. Löneregleringskommittén har emellertid på anförda

skäl ansett det vara lämpligast, att befattningen tillsattes allenast på förordnande och att för ändamålet anvisades ett arvode av 5,500 kronor.

Även utskottet finner för sin del nödigt, att militieombudsmannen erhåller biträde av en person, vilken är fullt förtrogen med de ärenden, som beröra den militära förvaltningen; och torde i detta hänseende en intendenturofficer äga särskilt goda förutsättningar. Men något hinder för att härtill utse annan lämplig person föreligger givetvis icke, så mycket hellre som det torde kunna inträffa, att någon intendenturofficer icke kan för befattningen erhållas. Emellertid torde det icke vara lämpligt att, på sätt kommittén föreslagit, befattningen göres rörlig. Enligt utskottets mening måste det nämligen ligga särskild vikt uppå, att byråintendenten erhåller en i möjligaste måtto självständig och tryggad ställning. Härtill kommer, att, därest till innehavare av ifrågavarande befattning utses en intendenturofficer, denne efter all sannolikhet icke får behålla sin tidigare tur inom intendenturkåren, om han efter flera års bortovaro ånyo tillträder lön på stat därstädes. Därför har det synts nödigt, att såsom militieombudsmannen föreslagit befattningen göres fast och har utskottet under sådana förhållanden i detta avseende anslutit sig till militieombudsmannens förslag. Det torde emellertid få anses lämpligt, att om befattningen tillsattes med en intendenturofficer, denne, såsom militieombudsmannen i sin promemoria uttryckt sig, tar »avsked från lönen» på två år och att först vid utgången av nämnda tid avgörande träffas, huruvida han skall kvarstanna hos militieombudsmannen eller återgå till intendenturkåren.

Mot förslaget att, om byråintendenten är intendenturofficer, tillfälle beredes honom att åtminstone tills vidare tjänstgöra även inom intendenturkåren, läser icke något vara att erinra, likasom icke heller mot anställandet å expeditionen av ett kvinnligt skrivbiträde med därför föreslagna avlöningsförmåner.

Utskottet finner sig vidare böra tillstyrka de av löneregleringskommittén för vaktmästaren föreslagna avlöningsförmånerna.

I likhet med vad som förordats beträffande justitieombudsmannen och befattningshavarna å hans expedition, synes även här en uppdelning av avlöningen böra ske på det sätt, att viss del upptages såsom tjänstgöringspenningar. I detta avseende ansluter utskottet sig i allt till vad löneregleringskommittén föreslagit; och komma vid sådant förhållande tjänstgöringspenningarna för byråintendenten att stanna vid ett belopp av 1,700 kronor i stället för, såsom militieombudsmannen föreslagit, 1,800 kronor.

Det synes vidare vara lämpligt att särskilt stadga, att de för justiekanslersexpeditionen gällande bestämmelser och villkor skola i tillämpliga

delar, efter militieombudsmannens beprövande, gälla även för militieombudsmansexpeditionen.

I likhet med vad som föreslagits för justitieombudsmannens sekreterare torde även för sekreteraren hos militieombudsmannen böra föreskrivas skyldighet att, därest han förut innehar tjänst på rikets stat, i motsvarande fall frånträda den därmed förenade löneinkomsten. Utskottet anser sig jämväl böra tillstyrka förslaget, att den nuvarande sekreteraren hos militieombudsmannen må i och för ålderstillägg tillgodoräkna även den tid, han omedelbart före tillträdet av befattningen innehafte sekreterarbefattningen hos justitieombudsmannen efter företrädaren beviljat avsked, likasom utskottet icke har något att erinra mot att de personer, som för närvarande äro anställda såsom sekreterare, kvinnligt skrivbiträde och vaktmästare å militieombudsmannens expedition, må i och för ålderstillägg vid motsvarande befattningar enligt de bestämmelser, som nu må varda av riksdagen antagna, få räkna sig till godo sin hos militieombudsmannen hittills fullgjorda tjänstgöring.

Militieombudsmannen har vidare till befordrande av göromålen gång inom expeditionen samt till vikariatersättning hemställt, att ett anslag å 4,000 kronor måtte ställas till hans förfogande. Utskottet har härvid icke något att erinra och torde, såsom förut nämnts, tills vidare av detta anslag erforderliga medel kunna anvisas för beredande av skäligt arvode åt den tjänsteman, som har att ansvara för registratorsgöromålen. Av ifrågavarande anslag har även avsetts visst belopp för att i mån av behov användas till ersättning åt sakkunnigt biträde. Sålunda håller utskottet före, att i förekommande fall personer med erfarenhet på det merkantila området och särskilt i fråga om statens militära upphandlings- och entreprenadväsende komma att anlitas. Därest nu ifrågavarande belopp visar sig icke vara tillfyllest, lär enligt utskottets mening militieombudsmannen icke underlåta att hos riksdagen begära särskilt anslag till beredande av ersättning åt dylika sakkunniga.

Vad militieombudsmannen hemställt i fråga om anslag för expenser samt om bestridande av kostnaderna för tryckning av militieombudsmannens ämbetsberättelse och för hans ämbetsresor har utskottet jämväl funnit sig böra biträda liksom ock förslaget om visst förfogande i avseende å förhyrande av lokal för militieombudsmansexpeditionen m. m.

Såsom framgår av utskottets utlåtande nr 32 angående vissa avlöningsvillkor för justitieombudsmannen m. m., har utskottet gjort vissa hemställanden beträffande avlöningsförmåner för justitieombudsmannen och dennes ersättare. Motsvarande bestämmelser torde även böra godkännas i avseende å militieombudsmannen och dennes ersättare.

Åberopande vad sålunda i ärendet förekommit får utskottet hemställa,

att riksdagen må besluta,

1:o) a) att av den för militieombudsmannen bestämda avlöningen, 11,000 kronor för år, ett belopp av 3,000 kronor skall anses utgöra tjänstgöringspenningar;

b) att tjänstgöringspenningarna må uppbäras för den tid, militieombudsmannen utövar sitt ämbete eller åtnjuter semester, men för annan tid utgå till den, som därunder bestrider ämbetet;

c) att militieombudsmannen må äga att uppbära den del av avlöningen, som ej utgör tjänstgöringspenningar, oavkortad jämväl för tid, varunder han är av sjukdom hindrad att utöva ämbetet, men däremot för sådan tid, varunder han av annan anledning än semester eller sjukdom icke bestrider ämbetet, må kunna enligt bestämmande av fullmäktige i riksbanken och fullmäktige i riksgäldskontoret förpliktas att av samma avlöningsdel avstå vad i varje särskilt fall provas skäligt;

d) att militieombudsmannen, därest han förut innehar tjänst å rikets stat, skall vara skyldig att frånträda den därmed förenade löneinkomst, så länge han uppbär militieombudsmans avlöning; och

e) att militieombudsman, som vid ämbetets tillträde icke är bosatt i huvudstaden, må äga att utöver den fastställda avlöningen uppbära flyttningshjälp med 1,500 kronor;

2:o) a) att tjänstgöringsarvodet för militieombudsmannens ersättare må utgå efter 11,000 kronor för helt år räknat;

b) att militieombudsmannens ersättare skall, därest han innehar tjänst å rikets stat, vara skyldig att frånträda den därmed förenade löneinkomst för den tid, för vilken han uppbär nämnda tjänstgöringsarvode; och

c) att militieombudsmannens ersättare må, därest han vid inträde i utövning av militieombudsmans-ämbetet icke är bosatt i huvudstaden, äga att för resa från boningsorten till huvudstaden och åter uppbära särskild resekostnads- och traktamenteersättning;

3:o) a) att den årliga avlöningen för sekreteraren å militieombudsmansexpeditionen må utgå med 6,000 kronor, därav 1,800 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor; och

b) att, därest sekreteraren förut innehar tjänst på rikets stat, samma villkor och förbehåll skola vid uppbärandet av ovanberörda avlöning iakttagas, som äro stadgade i avseende på utbetalningen av militieombudsmansavlöningen i enahanda fall;

4:o) a) att till den, som må varda anställd såsom byråintendent vid militieombudsmansexpeditionen, må utgå ett arvode av 5,500 kronor, därav 1,700 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna efter 5 år höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor, och efter 15 år med ytterligare 500 kronor; och

b) att, därest en intendenturofficer må varda anställd såsom byråintendent å ifrågavarande expedition, denne skall, så vitt han ej erhåller full sysselsättning därstädes, vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den tjänstgöring vid arméförvaltningens intendentsdepartement, som, efter medgivande av Kungl. Maj:t, må kunna beredas honom;

5:o) att till ett kvinnligt skrivbiträde å militieombudsmansexpeditionen må utgå en årlig avlöning av 1,600 kronor, därav 550 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna efter 5 år höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor;

6:o) a) att den årliga avlöningen för vaktmästaren å militieombudsmansexpeditionen må utgå med 1,200 kronor, därav 350 kronor skola anses utgöra tjänstgöringspenningar, vilken avlöning må till den del, som ej utgör tjänstgöringspenningar, kunna efter 5 år

höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor; och

b) att, därest vaktmästaren i denna sin egenskap åtnjuter fri bostad och bränsle, från den del av hans avlöning, som ej utgör tjänstgöringspenningar, skall, så länge nämnda förmån kvarstår, avdragas ett belopp av 250 kronor årligen;

7:o) att i övrigt de för justitiekanslersexpeditionen gällande villkor och bestämmelser för avlöningsförmånernas åtnjutande skola i tillämpliga delar, efter militieombudsmannens beprövande, gälla även för militieombudsmansexpeditionen;

8:o) a) att de personer, som för närvarande äro anställda såsom sekreterare, kvinnligt skrivbiträde och vaktmästare å militieombudsmansexpeditionen, må i och för ålderstillägg vid motsvarande befattningar enligt de bestämmelser, som nu må vara av riksdagen antagna, få räkna sig till godo den tjänstgöring, de fullgjort på grund av sin hittills varande anställning hos militieombudsmannen; och

b) att den nuvarande sekreteraren må i och för ålderstillägg tillgodoräkna sig även den tid, han omedelbart före sitt tillträde av befattningen innehåft sekreterarbefattningen med enahanda begynnelseavlöning (6,000 kronor för år räknat) hos justitieombudsmannen efter företrädaren beviljat avsked;

9:o) att ett årligt anslag å 4,000 kronor må ställas till militieombudsmannens förfogande att användas till befordrande av göromålens gång inom expeditionen samt till vikariatsersättning, med rätt för militieombudsmannen att härav anvisa ett belopp av 800 kronor åt den tjänsteman, som ansvarar för registratorsgöromålen å expeditionen;

10:o) att till bestridande av expenser vid militieombudsmansexpeditionen må anvisas ett årligt anslag å 1,600 kronor;

11:o) att bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att utbetala och å anslaget till riksdags- och

revisionskostnader m. m. avföra kostnaden för tryckning av militieombudsmannens ämbetsberättelse;

12:o) att till bestridande av kostnaden för militieombudsmannens ämbetsresor må på hans rekvisition och mot därför inom varje års utgång avgivande räkning förskottsvis utbetalas 5,000 kronor; samt

13:o) att, utan fastställande av visst högsta belopp för hyran, dels uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att hyra lämplig lokal för militieombudsmansexpeditionen dels ock bemyndiga fullmäktige att utbetala och å anslaget till riksdags- och revisionskostnader m. m. avföra kostnaden för hyra och för lokalens uppvärmning ävensom uppkommande kostnad för flyttning.

Stockholm den 12 maj 1916.

På bankoutskottets vägnar:

ERNST HEDENSTIERNA.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Hedenstierna*, *Neiglick*, *Ekman*, *Hallin*, *Gustafsson*, *Wickman*, friherre *Langenskiöld* och *Roos* samt

av andra kammaren: herrar friherre *Adelswärd*, *Vahlquist*, *Söderberg* i Stockholm, *Hellberg* i Lycksele, *Kristensson*, *Söderberg* i Hobbarn, *Carlson* i Herrljunga och *Sommelius*.
